

Výberové občianske združenie Zbor Žilincov pred päťdesiatimi rokmi, 9. októbra 1950, založilo šesť osobností mestského spoločenského zväzku JUDr. Ernest Zabkay, avokát, Mgr. Ján Frátrik učiteľ a básnik, Ing. Štefan Myszanyi - výtvarník, chemik, Ing. Gustáv Krušinický - ekonóm, Ing. Miroslav Pflieger - vysokoškolský učiteľ a vydatel, akad. malár Mojmir Víkolecak - profesor a maliar. V súčasnosti má 36 členov, osobností, z rôznych oblastí spoločenského života. Svojim príkladom povzbudzujú lásku k mestu, hrdosť na jeho históriu, ako aj na jeho sedemstoletú tradície. Žiaľ, od vzniku Zboru Žilincov jeho rast postupne opustilo osemaťásť vynikajúcich ľudí. So súčasníkmi budeme prinášať rozhovory, ktorých ústredným motívom je, samozrejme, Žilina.

Zdeno Horecký: „Podraziť ta môže hocikto, ale podlomíť nie!“

SERIÁL ROZHOVOROV SO ŽILINCAMI

Akad. maliar Zdeno Horecký, nar. v roku 1930, maliar, grafik, kreslar, autor monumentálne - dekoratívnej tvorby v architektúre, zakladajúci člen Skupiny Mikuláša Galandu, pedagóg, spoluzakladateľ Ľudovej školy umenia v Žiline, starosta Umeleckej besedy slovenskej v Bratislave, publicista, dobrovoľník člen Horskej služby Matá Fatra. Uskutočnil desiatky samostatných a spoločných výstav doma a v zahraničí. Organizátor medzinárodných sochárskych sympózií v Terchovej a medzinárodných maliarskych plénirov v Zázrivce. Člen Zboru Žilincov.

Na oddelení krajinárskeho maliarstva Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave, ste študovali v profesori Mudrocha. Hofstädtera a Millyho. Venujete sa teda predovšetkým krajinnému umeniu? Tvoríte však aj v rámci architektúry a jej projekty ozvláštnujete mozaikami, reliéfmi, priestorovými objektmi a dokonca aj fontánami. O akú spoluprácu s architektúrou ide a čo vám ako výtvarníku dáva?

K spolupráci s architektúrou som sa dostal vďaka vynikajúcim žilinským architektom, ktorí v tom čase pracovali v Stavoprojekte. Umenie a architektúra sú navzájom prepojené. Od spoločných diskusií sme sa prepracovali až ku konkrétnej spolupráci. Pomáhala tomu doba, pretože zákon stanovoval percentuálny čas z rozpočtu stavby na jej vývarné riešenie. Samozrejme bolo treba absolvovať schvaľovacie procesy v komisiiach. Takto som uskutočnil viac ako deväťdesiat prác - keramických, klasických a sklenených mozaiek, reliéfov zo skla a z podlahových betónov, smaltov, vitráže a fontán. Každý druh architektúry si vyžaduje úžitok spoluprácu s výtvarníkom, ktorá končí až prestrihnutím pásky. Má to prosťdovo dovednú umelecké riešenie stavby je jedna vec, ale jeho realizácia, to je väčšia záležitosť. Napríklad vo Vranove nad Topľou som riešil reliéf fontány z podlahového betónu, ktorý mal mať roľnícky motív - taká bola požiadavka. Aby sa odstránil problém s prepravou ťažkých betónových častí reliéfu, vymyslel sme v dielňach Bábkového divadla Žilina technológiu plastobetonu, čo bol prvý piesok, spojený epoxidom. Plastobeton sme jednoducho naliali do negatívnej formy reliéfu, vychýľeno do polystyrénu. Dosiahli sme tak Nielsen výrobu čisto reliéfu, ale nájmá jeho nízku hmotnosť a veľkú pevnosť. Investor vo Vranove čakal nákladník a išli mu oči vypadnúť, keď

som osem častí reliéfu skladal zo strechy žiguľka. Pri výstavbe púchovskej plavárne sme použili rovnakú sieť. Jeho výška bola 18,5 tonu, preto vyžadoval dvojtónovú statku stavbu pod nim. Tam sa napokon stala taká vec, že keď Stavomataže Žilina obdĺacde budovali obchodný dom, naše sklo jednoducho zhabali, pretože sa takéto zňaláho; čo som mal robiť, musel som zasťavovať iným spôsobom.

Niektorá vaše monumentálno-dekoratívna tvorba v Žiline však bola bez vďaka vedomia doslova zlikvidovaná novými matériálmi objektov.

O tom je ťažko aj hovoriť. Autorský zväzok, takto veľa nezapamätáva, mečbráni sa nesaňakúmi odovďať sa stalo, že pri prenášaní priestorov na krajinnom úrade zrušili stopu zo smaltov, ktorá mala zbraeri 1350 x 350 cm. V chemickoí továrni zrušili celú reliéfnu stavu z prelamovaných podlahových betónov a zlatou keramikou mozaikou. Keď som sa ich spýtal, prečo, ani sa nepokúsili odovďať. Podľa mojich poznámkov priestorov keramických mozaiek môžete vidieť v Nemocnici s poliklinikou, v Jazykovej škole, v ZVL a inde.

Vo vašich obrazoch jasne hmatateľ jednotu človeka a prírody, jej atmosféru - niekedy dramatickú, inokedy lyrickú. S expresívnymi ladenými obrazmi akoby nás pozývali vstupiť do skániení orasťských, kysuckých a malofatranských scenérií. Zdá sa mi, že mimoriadne často medzi nimi majú tie od Terchovej po až Zázrivce.

Po skončení štúdia mi riaditeľ Národného ústavu SAV, Ján Mjartan, ponúkol miesto v Bratislave v Odmievajú, uprednostnil som Žilinu. Potrebujem som „vzduch“. Veľfa som kreslil a maloval na Váhu, pretože to bolo dynamické prostredie, stávali sa vodné diela. Kreslil som napríklad Hríbovsku prieňradu, reparačnickú nádržu na Čiernom Váhu a iné. Nčo a chodil som maľovať aj do Terchovej. Raz som prešiel zo Šipkovej do Zázrivce, keď vyšokor. Zastal som pri drevenci pri výkorech chlapiov a malej ženíčke - taký kontrast mi každého zaujal - ponúkli ma sýrom a ziničou. Ale keď som sa pozrel z kopca dolu do kotla a zvyňňho pohľad na „Rozsutceňfery“ - časťny pohľad... polička ako ťachovnica, krajina ako výšivka starých matiek. Chodil som tam čoraz častejšie. Zázrivá ma opantala, jej mójou srdcovou záležitosťou, bol som tam stále, preto som kúpil drevčienku a zariadil

ju ako atelier. A stovky obrazov z tohto prostredia sú po celom svete. Návštevníci našich zahraničných výstav sa čudujú, aké je Slovensko svojrázne, rozmanité. Pýtajú sa, prečo takú krásnu krajinu bližšie nepoznáji. Uvediem príklad: vystavoval som v Londýne, keď za mnou prišiel veľvyslanec Peru a rovnou zveslil obraz Rozsutca v ranných hmľach. „Beriem ho!“ Obraz teraz visí niekde v prostredí And. Chem estže dodaf, že bez trvalého kontaktu s prostredím Terchovej a Zázrivy by som sa napríklad nikdy nedostal k pápežovi.

Jedenásť rokov ste tvorili a vystavovali v bývalej Juhoslávii. Čo vás priviedlo na taký dlhý čas do tých krajov?

Nebol to nepretržitý pobyt, ale bol som tam asi 22 krát a raz na pracovné pozvanie zástupcu výtvarníkov Počítaj. Otravný pobyt. Všetko bolo zabezpečené, výtvarník mal okrem tvorby len jednu povinnosť - nechať v miestnej galérii dva obrazy. Často som chodil do Čiernej Hory. Sú tam otvoreni ľudia, burí vás ako rovníčného partnera. Takí sú aj Žazrivčania... majú záujem o diela, ale nie o umenie samotné, inak ste stratený. Prípomina mi to zásku, ktorý zdorážňoval môj otec a ktorá je aj mójou zásadou: „Podraziť ta môže hocikto, ale podlomíť nie!“

Od roku 2004 ste starostom Umeleckej besedy slovenskej, ktorá vznikla v roku 1922 a roku 1939 a po jej až v roku 1946 ju zakázali. Až v marci 1990 jej činnosť spolu s ďalšími osobnosťami slovenského výtvarného života obnovili. Dnes síce patrí k najstarším umeleckým spolkom na Slovensku, ale udržať jej činnosť na nepopadajúcej úrovni nie je zrejme jednoduché.

To, čo sa nepodarilo Slovenskému štátu a minuloému režimu, to sa podarilo prvej vláde po nejzej revolúcii: zhabali nám majetok. Vystavný pavilón Umeleckej besedy slovenskej v Bratislave. Viedajúci minister kultúry Snopko ho protizákonne previedol na Slovenský výtvarný ústii, hoci náš ústavnícku organizáciu po bývalom Zväze slovenských výtvarných umelcov bola Matica slovenská. Tá by ho previedla na Umeleckú besedu slovenskú hneď po jej obnovení. Je to neoprávnené! Keď Vystavný pavilón UBS v roku 1924 postavili zakladajúci členovia UBS v vlastných zájv na podporu a šírenie výtvarnej kultúry na Slovensku! Máme dobrovolnú členskú základňu. Násila a akieschopnosť sa prejavila napríklad aj pri summitte Busch - Putin v Bratislave. Pčas piatich dní sme výtvarne dovozníci priestory nechceli, kde bolo zriadené novinarské centrum. Novinári sa oslýchli sešla sa pobyť. Všetko bolo v rámci spoločnej výstavby, po fantastickom výjavnom prostredí. UBS žije len z členských príspevkov a z malých príspevkov Fondu výtvarných umení na jednotlivé výstavy. Príkladne sa k nám spradol minister kultúry Toth. Ako prvý z ministrov kultúry po prevzatí funkcie navrhol našu výstavu a o dve týždne spríjal našu výstavu. Vzápali sa pochoji aj financovaniu smerom k UBS - v pohľad obrovčú vec ako manažer. Takýto prístup očakávame aj od ministra Maďarčina.

Žilinskéj umeleckej a pedagogickej verejnosti ste známy aj ako spoluzakladateľ

kladateľ Zkladnej výtvarnej školy v Žiline, ktorá bola neskoré včlenená do Ľudovej školy umenia. Škola robila sídla na Kuzmányho ulici, vedľa Bábkového divadla. Tie priestory sú však v súčasnosti prázdne!

Nie je to na školu výtvarného umenia v Žiline, ktorá dostala tie priestory na Vinčochu. Bola to krásna robota, pretože do školy prišli vynikajúce talenty, spomeniem niektorých: Dušan Kallay, Robert Ben, Pavol Bohma, Laco Černý, Jaro Kuba, Zita Barčiaková, Edo Šútek... Úlohou bolo jednak zdokonaľovať, posúvať ich talent, ale dôležita bola aj práca smerom k verejnosti, čo som považoval za ústrednú úlohu. Že škola mala širokú výtvarnú základňu, aby ho potom uplatňovali v bežnom živote na prspej výtvarného ozvláštnia. Nepotrebovali sme osnovy uvádzajúce z toho, čo v roku 2007 v krásnych priestoroch Oravskej galérie vďaka výskytu výsledky práce boli zahrnuté do výskumu a prípravy budúcich osnov pre výtvarné vzdelovanie na stredných školách. Odkrútil som si takto 18 rokov spolu s riaditeľom a zakladateľom školy Ferom Beháňom, Andriku Berákovcu, Lacom Beráňom, Mojmir Víkoleckým a Juratom Šútovským. Práca medzi talentovanými deťmi nás inšpirovala a mala sme snahu dovest ich až k štúdiu na vysokej škole. Dnes mnohi patria do výtvarnej špičky na Slovensku. Aj v súčasnosti je to vynikajúca škola, podľa toho, čo viem, Žilnčania odovďávajú stále výtvarnú robotu.

Zdeno Horecký

mojou záradou; výtvorená umelcami „širšej verejnosti“ vzájomnosti.

Aké výstavy pripravujete v súčasnosti?

Teraz mám výstavu s názvom Kresby spoj Matá Fatru. Priestoroch úradu Banokobytstredného samosprávneho kraja a od 10. októbra vystavujem v žilinskej galérii Klask - pod názvom Prerovpracované štetcom. V prezidentskom paláci v Bratislave bude 6. decembra vernisáž mójou výstavou Motív zmeňova siňovratu a od 11. januára 2007 v krásnych priestoroch Oravskej galérie veľkú výstavu „85 rokov Umeleckej besedy slovenskej“. Súbežne s ňou sa uskutočňujú v priestoroch na prizemí aj moja výstava Oravskej motív. Razem zásadu, že nielen v Bratislave treba prezentovať to najlepšie, čo u nás máme, ale treba ísť s našim umením aj von. Zisťujeme, že si ho tam vysoko cena. V Krakove skončila výstava k 85. výtociu UBS, avšak z iných práv, ako keď budú v Oravskej galérii. Teraz je inštalovaná vo Varsave. V Nemecku sa prezentuje Malárska a sochárska kresba členov UBS a Ministerstvo zahraničných vecí SR ju bude v rámci dvojkrajného projektu „posúvať do ďalších štátov“.

Zdobí vás jasný údoľok, optimizmus, zmysel pre humor, tvorivosť, aktivita. Prepírate receptúru ako sa udrživať v takejto forme?

Spodriť sa predovšetkým vo vnútornej potrebe vrátiť formu kraju niečo, čo o človeku zostane. Keď nevládzem v Bratislave ľudia, idem sem a je mi dobre... tunajší dych má ďalšiu veľmi veľia. Treba si vážiť kraječ chleba, trošky syra, aj tie palčány - ponúkajú chlebá od srdca. V tomto vzťahu, z tejto tvár páť rokov a z následného, tiež páť-ročného skrášľovania, ktoré som samostatne vo mne skrála myšlienka, ktorá so debata e Rudkom Patričkoviom z Terchovej a so starostom Zázrivce Jožkom Magdolenoem premenia na niečo, čo tu nebolo, na dihodový projekt, ktorý pozostáva z Medzinárodného sochárskeho sympózia v Terchovej, ktoré trvá päť rokov a z následného, tiež päť-ročného „Medzinárodného maliarskeho pléniaru v Zázrivce“. A tak tu natralvo zostane viac ako zrealizovaných výtvarných diel, ktoré polozia základy dom „dedinským galériám“. Návštevníkom - turistom bude okrem prírodných krás ponúkaný aj ďalší

rozmer: zásada; vytvorená umelcami „širšej verejnosti“ vzájomnosti.

Aké výstavy pripravujete v súčasnosti?

Teraz mám výstavu s názvom Kresby spoj Matá Fatru. Priestoroch úradu Banokobytstredného samosprávneho kraja a od 10. októbra vystavujem v žilinskej galérii Klask - pod názvom Prerovpracované štetcom. V prezidentskom paláci v Bratislave bude 6. decembra vernisáž mójou výstavou Motív zmeňova siňovratu a od 11. januára 2007 v krásnych priestoroch Oravskej galérie veľkú výstavu „85 rokov Umeleckej besedy slovenskej“. Súbežne s ňou sa uskutočňujú v priestoroch na prizemí aj moja výstava Oravskej motív. Razem zásadu, že nielen v Bratislave treba prezentovať to najlepšie, čo u nás máme, ale treba ísť s našim umením aj von. Zisťujeme, že si ho tam vysoko cena. V Krakove skončila výstava k 85. výtociu UBS, avšak z iných práv, ako keď budú v Oravskej galérii. Teraz je inštalovaná vo Varsave. V Nemecku sa prezentuje Malárska a sochárska kresba členov UBS a Ministerstvo zahraničných vecí SR ju bude v rámci dvojkrajného projektu „posúvať do ďalších štátov“.

Zdobí vás jasný údoľok, optimizmus, zmysel pre humor, tvorivosť, aktivita. Prepírate receptúru ako sa udrživať v takejto forme?

Spodriť sa predovšetkým vo vnútornej potrebe vrátiť formu kraju niečo, čo o človeku zostane. Keď nevládzem v Bratislave ľudia, idem sem a je mi dobre... tunajší dych má ďalšiu veľmi veľia. Treba si vážiť kraječ chleba, trošky syra, aj tie palčány - ponúkajú chlebá od srdca. V tomto vzťahu, z tejto tvár päť rokov a z následného, tiež päť-ročného skrášľovania, ktoré som samostatne vo mne skrála myšlienka, ktorá so debata e Rudkom Patričkoviom z Terchovej a so starostom Zázrivce Jožkom Magdolenoem premenia na niečo, čo tu nebolo, na dihodový projekt, ktorý pozostáva z Medzinárodného sochárskeho sympózia v Terchovej, ktoré trvá päť rokov a z následného, tiež päť-ročného „Medzinárodného maliarskeho pléniaru v Zázrivce“. A tak tu natralvo zostane viac ako zrealizovaných výtvarných diel, ktoré polozia základy dom „dedinským galériám“. Návštevníkom - turistom bude okrem prírodných krás ponúkaný aj ďalší

Znamená osoba a v osobách. Nie je úlohou novinár a novinárov, a tobož pred voľbami, robiť kampani, ako skôr analyzovať realitu, tendencie, príčiny a dôvody toho, či onoho pohybu na politickej mikroskópe, hoci oni môže byť z istého pohľadu aj makropolitické. Záležou občan, ktorí nemajú dovolenia, pohodlia v svojom najbližšom okolí a postavia dieťa, obce a mesta svojho. Preto sú čudné usulovania sa časti stranických sekretariátov, pre ktorých sú toto voľby, ako ktorokoľvek iné. Nie sú. Situácia reformnej újavny vŕšňa do prevládajúcej, volebného a povolebného času nové akcenty a momenty, ktoré nedovoľujú splošňaf sa na osvedčenie a niekoľkokrát použité mechanizmy, či skupiny podporovateľov, napr. z okruhu podnikateľských skupín. Únava robí dvoje. A možno budeme nakoniec svedkami úplne odychov kampane - pohoda, žiadne traumy a strach, niečo na spôsob staroirmského - chlieb a hry. Viac lie v hry. Len ľahučké upozornenie, že treba ísť lístok vsotit. Možno tomu však vôbec nerozumie.

Ján Blahovec

Zdeno Horecký - Ochrančoviča Malaj Fatru, olej, 100 x 80 cm, 2003

SOCIÁLNE UČENIE CIRKVI

Najmä pre zástupcov štátnych orgánov, samosprávy, miestnej správy, inštitúcií, združení, spoločností a jednotlivcov zameraných na aktivitu v sociálnej oblasti v žilinskom regióne je určený odborný seminár s názvom Sociálne učenie Cirkvi. Koná sa 11. 10. o 16. h v pastoračnom centre na Farských schodoch a povedie ho biskup Mons. František Rábek. Bude o hľadani možnosti uvádzania sociálnej náuky Cirkvi, ako ju vo svojich encyklikách rozvíjal Pápež Ján Pavol II. do konkrétneho života farnosti a regiónu.

STRETNUTIE S J. AUGUSTYNOM

S polským jezuitom Jozefom Augustynom SJ, autorom mnohých obľúbených kníh o duchovnej formácii, sa môžete stretnúť 13. a 14. 10. vo farskom kostole Sedembolestnej Panny Márie na Vinčoch. Sv. omša je na programe 13. 10. o 17.30, potom o 18.30 prednáška Ocťstovo a materstvo budované na priateľstve. Nasledujúci deň bude patríť celodennej duchovnej obnovy muža, ženy i rodiny: o 9 h bude prednáška, vystavenie sviatoli Ocťstoch. Sv. omša je na programe 13. 10. o 17.30, potom o 18.30 prednáška Ocťstovo, adorácia, odpovede na otázky účastníkov, 15.30 Svätá omša.

Múdrost' srdca...

V útorok 10. 10. o 15. h sa uskutoční ďalšie z pravidelných mesačných stretnutí Klubu kresťanských pedagógov v Žiline. V stredušiu Fidéliu u Kapucínov sa tentoraz bude hovoriť na tému Múdrost' srdca ako ozvena pozvania z zápasov (spomienka na Janka Fratrika ako pedagoga pri príležitosti jeho narodených deväťdesiatich narodenín). Prednáša prof. František Babiar.

VENI SANCTE

Pri príležitosti začiatku akademického roka 2006/2007 bude 11. 10. o 19. h celebrovat Mons. Vilam Judák (nitriansky diecézny biskup) slávnostnú svätú omšu VENI SANCTE Žilinskej univerzity v kostole Sedembolestnej Panny Márie na Vinčoch. Omša sa uskutoční za účasti rektora ŽU Jána Buňňakia.

Volebná lotéria a ... únava

BESEDNICA

Riaditeľ Zenevského Medzinárodného centra pre peniaze a bankovú štúdiu Charles Wyplosz, obzerajúc sa prísnejšie po krajinách strednej Európy, najmä po ostrých udalostiach v Maďarsku, Česku, Poľsku a sčasti aj na Slovensku, nezakryte hovorí o panujúcej situácii v našej krajine, o jej budúcom vývoji. Zastrelá a východná Európa potrebuje odčyn, aby nabrała silu. Iže vysvetlenie súčasného diania v tomto regióne však začína poukázať ni na to, že postkomunistické reformy boli z väčšej časti diktované zvonku, ako podmienka prijatia do Európskej únie. Po prijatí za členov a potom, čo začali priťahovať z EU peniaze, sa lídri zrušili oltári deťbežne na to, aby pustili hospodársku politiku z reťazí. Vďaka tomu sa v súčasnosti, keď v roku 2006, ktorých kampani sa práve začala - sa odvíja, začala sa krúť dráha volebného lotéria, nie v žiadnej výsledku, ale skôr v tom, koľko ľudí vôbec príde. V Amerike i inde sú pomerne známe a používané tzv. volebné loterie - príde totiž a vyhraf. Niečo konkrétne získas - peniaze, vecný dar. Nič nezvýčajné. Politické strany, hnutia, kandidáti zväsiť i nezvásiť - takých tu nie, už to raz rozvedeme verejne - sa budú na našej výstavbe zmeniť - doma a v sveton - učia sa. Hoci oni môže byť z istého pohľadu aj makropolitické. Záležou občan, ktorí nemajú dovolenia, pohodlia v svojom najbližšom okolí a postavia dieťa, obce a mesta svojho. Preto sú čudné usulovania sa časti stranických sekretariátov, pre ktorých sú toto voľby, ako ktorokoľvek iné. Nie sú. Situácia reformnej újavny vŕšňa do prevládajúcej, volebného a povolebného času nové akcenty a momenty, ktoré nedovoľujú splošňaf sa na osvedčenie a niekoľkokrát použité mechanizmy, či skupiny podporovateľov, napr. z okruhu podnikateľských skupín. Únava robí dvoje. A možno budeme nakoniec svedkami úplne odychov kampane - pohoda, žiadne traumy a strach, niečo na spôsob staroirmského - chlieb a hry. Viac lie v hry. Len ľahučké upozornenie, že treba ísť lístok vsotit. Možno tomu však vôbec nerozumie.

Karel Iija Dvořák